

การแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่* THE POLITICAL EXPRESSION OF YOUTH GROUPS

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์, พระมหานพตล สุวรรณเมธี,
พระครูสิริธรรมบัณฑิต (ภาณุวัฒน์ ปฏิภาณเมธี)

Silawat Chaiwong, Phramaha Noppadol Suwannamete
Phrakhusirithammabandit (Phanuwat Patibhanamedhi)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: silawatchaiwong30@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ จากการแสดงออกทางการเมือง พบว่า 1. ความไม่เป็นธรรมทางการเมืองในช่วงเกือบทศวรรษที่ผ่านมา และ 2. เหล่าคนรุ่นใหม่มองเห็นความสำคัญของปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับตัวเองตอนโตขึ้น มากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดพลังการขับเคลื่อนทางเมืองบนสื่อออนไลน์ ใช้โซเชียลมีเดียเป็นกลไกหลักในการสื่อสาร สร้างฐานเสียง ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่คนรุ่นใหม่นิยมใช้ ต่อมากลุ่มคนเหล่านี้ได้กลายเป็นกำลังสำคัญของการชุมนุมเพื่อเรียกร้องนำเสนอนโยบาย เนื้อหาทางการเมืองหลากหลายประเด็นและความเป็นไปได้แบบใหม่ที่สร้างความหวังให้แก่คนรุ่นใหม่ ประกอบกับการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ ด้วยเหตุนี้ พรรคการเมืองต่าง ๆ จึงพยายามแสวงหาช่องทางในการสื่อสารกับกลุ่มผู้เลือกตั้ง รวมถึงการส่งผู้สมัครออกนโยบายหลายประการเพื่อจูงใจและดึงดูดคะแนนเสียงสนับสนุนจากกลุ่มคนรุ่นใหม่มากขึ้น เช่น พรรคก้าวไกล ซึ่งเกิดจากพรรคอนาคตใหม่ที่มุ่งเน้นการนำเสนอนโยบายส่วนใหญ่ให้ความสำคัญไปที่ระบอบประชาธิปไตยไทยและผู้มีอำนาจในสังคมการเมืองไทย มีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองไทยไปสู่อนาคตใหม่ที่ดีกว่าอาทิ การปฏิรูปกองทัพ การลดการผูกขาดทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ และการปฏิรูปการศึกษา จนเป็นภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของคนรุ่นใหม่นั้นเอง

คำสำคัญ: การแสดงออกทางการเมือง; กลุ่มเยาวชน; ความเคลื่อนไหวทางการเมือง

* Received March 6, 2026; Revised April 18, 2026; Accepted April 21, 2026

Abstract

This article aims to study the political expression of the new generation of youth. From the political expression, it was found that 1. political injustice in the past decade and 2. the new generation sees the importance of the problems that will happen to them when they grow up more and more, resulting in the power of political movement on online media, using social media as the main mechanism for communication, building a support base, which is a platform that the new generation likes to use. Later, this group of people became an important force in the rally to demand the presentation of policies, various political contents, and new possibilities that create hope for the new generation, along with symbolic expressions. For this reason, various political parties have tried to find channels to communicate with the electorate, including sending candidates to present various policies to motivate and attract more votes from the new generation, such as the Move Forward Party, which was created from the Future Forward Party, which focuses on presenting policies that mostly focus on the Thai democratic system and those in power in Thai political society. It aims to change Thai political society towards a better future, such as reforming the military, reducing economic monopolies, distributing income, and reforming education, until it becomes the image of a political party that represents the new generation.

Keywords: The Political Expression; Youth Groups; Political Movements

บทนำ

จากปรากฏการณ์ทางการเมืองที่ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเชื่อมโยงระหว่างภาคประชาชนกับการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการชุมนุมทางการเมืองรูปแบบใหม่ที่มีจุดเริ่มต้นจากแรงกระเพื่อมในโลกออนไลน์ก่อนจะนำไปสู่การชุมนุมในโลกความจริง ด้วยความเคลื่อนไหวการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ ได้ขยายเข้าสู่กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ นับตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นมา พื้นที่ของการออกมาเรียกร้องเปลี่ยนแปลงประเด็นต่าง ๆ ในสังคมการเมืองไม่ได้หยุดแค่เพียงการออกมาเรียกร้องบนท้องถนนอย่างเดียวเท่านั้น แต่ขยายไปสู่กิจกรรมอื่น ๆ

บนแพลตฟอร์มออนไลน์ ด้วยรูปแบบการเมืองวัฒนธรรมและวัฒนธรรมทางการเมืองที่แตกต่างกันและมีรายละเอียดที่ปรับเปลี่ยนไปจากทศวรรษก่อนหน้า เป็นระยะเวลาเกือบ 2 ปีที่พลังของคนรุ่นใหม่ไม่เคยหยุดนิ่ง พลังของเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ ได้ผลิตดอกออกผลและนั่นได้ทำให้เกิดความพยายามที่จะหยุดยั้งพลังของคนรุ่นใหม่ผ่านการสลายการชุมนุมที่ไม่ได้สัดส่วนและไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งไม่อาจหยุดยั้งพลังของคนรุ่นใหม่บนพลวัตแห่งกาลเวลาได้ แม้การชุมนุมในช่วงหลายเดือนที่ผ่านมา ทว่าการเรียกร้องเพื่อเปลี่ยนแปลงก็ยังคงเกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องผ่านงานการแสดงออกทางการเมืองทั้งเชิงสัญลักษณ์ การออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง การเรียกร้องการประท้วง (Amnesty International Thailand, 2022)

ด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นสิ่งที่พัฒนาสั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งจะพัฒนาต่อไปเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น โดยในช่วงต้นของการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะมีที่มาจากกรากล่อมเกลางานการเมืองโดยมีตัวแทนจากกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมเป็นตัวการในการขัดเกลาและสร้างพฤติกรรมทางการเมือง เป็นต้นว่า ครอบครัว สถาบันการศึกษาสังคมกลุ่มเพื่อนต่างมีส่วนช่วยในการเรียนรู้และกล่อมเกลางานการเมืองทั้งสิ้น โดยตัวการที่มีบทบาทมากที่สุดในการกล่อมเกลางานการเมืองก็คือ ครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคมที่ส่งเสริมให้เด็กรับรู้และรู้สึกถึงความเสมอภาค การได้มาซึ่งเสรีภาพ กระบวนการยุติธรรม กระบวนการยุติธรรม การปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย (นาถชญา ตรีปัญญาศีล, 2548)

จากการสื่อสารทางเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น อินเทอร์เน็ตในฐานะสื่อใหม่ (NewMedia) ได้เข้ามามีบทบาทต่อประชาชนมากยิ่งขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและติดต่อสื่อสารกันจากทั่วทุกมุมโลก บทบาทของสื่อใหม่จำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการแสดงความคิดเห็นบนสังคมออนไลน์ตลอดจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้จริง จากรายงานสถิติผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในปี 2561 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า สำนักงานสถิติฯ เผย คนไทยใช้อินเทอร์เน็ต 59.2 ล้านคน มือถือ 62.9 ล้านคนเผยแพร่ผลการสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน ไตรมาส 3 ปี 2567 มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย ระบุ มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 59.2 ล้านคน มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 62.9 ล้านคน โดยประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไป ทั่วประเทศประมาณ 66.0 ล้านคน มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 59.2 ล้านคน (89.7%) ในส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโทรศัพท์มือถือ มีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือ 62.9 ล้านคน (95.2%) และมีผู้มีโทรศัพท์มือถือ 58.3 ล้านคน (88.3%) (ไทย พีบีเอส, 2567)

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ภาพการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ออกมาแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองได้ปรากฏตามหน้าสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผ่านการจัดกิจกรรมชุมนุมหรือแฟลชม็อบในรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การรวมตัว เชิงสัญลักษณ์ เช่น ชูสามนิ้ว ร้องเพลง ผูกิบบิ้นขาว ไปจนถึงการตั้งข้อเสนอถึงรัฐบาล เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองไทย จากเสียงเรียกร้องที่ตั้งไปทั่วประเทศไทย ทำให้ผู้คน หลายกลุ่ม หลายช่วงอายุเริ่มแสดงปฏิกิริยาตอบกลับต่อการแสดงออกของกลุ่มคนรุ่นใหม่ ทั้งการติติง การสนับสนุน รวมถึง การตั้งคำถามว่าอะไรคือ แก่นสารที่แท้จริงที่ทำให้ กลุ่มคนรุ่นใหม่ต้องออกมารวมตัวเรียกร้องกันบนสื่อออนไลน์อินเทอร์เน็ต แต่ที่จริงแล้ว กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้พัฒนาแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองของตนเองผ่านการศึกษาข้อมูล บนโลกออนไลน์ที่มีองค์ความรู้กว้างขวางและหลากหลาย การท่องโลกออนไลน์ของคนรุ่นใหม่ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การแสวงหาองค์ความรู้เท่านั้น พวกเขายังใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ทวิตเตอร์ Facebook และ TIKTOK อย่างกลุ่มพรรคการเมือง ก้าวไกล เป็นพรรคที่มีกลุ่มคนรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ แสดงตัวตนหรือสร้างประเด็นทางการเมืองด้วย ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางความคิด และเป็นพื้นที่ต่อสู้ในช่วงที่คนแสดงความเห็นในพื้นที่สาธารณะ เช่น ในโลกออนไลน์จน #มีกรรมไม่มีกู ติดเทรนด์ทวิตเตอร์อันดับหนึ่ง ภายหลัง พรรคก้าวไกล เจรจากับพรรคชาติพัฒนาแล้ว เพื่อตกลงโหวตให้ พิธา ลิ้มเจริญรัตน์ หัวหน้าพรรคก้าวไกล เป็นนายกรัฐมนตรี และเข้าร่วมรัฐบาล เป็นต้น ต้องยอมรับว่า พรรคก้าวไกล สื่อสารกับกระแสสังคมได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งโลกออนไลน์ ถือเป็นฐานที่มั่นของพรรคมาตลอด โดยเฉพาะฐานในทวิตเตอร์ ที่พรรคใช้สื่อสาร ถกเถียง นโยบายต่าง ๆ กับประชาชน จนสร้างแฟนคลับ และแปรเปลี่ยนเป็นฐานคะแนนสำคัญสำหรับการเลือกตั้งที่ผ่านมา นั้นทำให้พรรคทราบถึงกระบวนการสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการการตอบรับแบบฉับไว รวดเร็ว ถ้าพูดถึงประชาธิปไตย อุดมการณ์ของพรรค ก็ต้องยึดถือบนหลักการให้แน่น ยอมรับว่า อาจเป็นอีกบทบาทที่ก้าวไกลต้องเหนียวกับกระบวนการเข้าใจ Voter แต่ถือว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญที่พรรคการเมืองต้องทำ (กุลทิพย์ ศาสตรตระกูล, 2566) ขณะที่ การเคลื่อนไหวในช่วงที่ผ่านมาทำให้ภาษาจากทวิตเตอร์ย้ายไปสู่กิจกรรมบนถนนจากที่ เข้าใจกันเอง และเอาไว้อ้างอิงการพูดถึงประเด็นอ่อนไหว บางแฮชแท็กก็เริ่มกลายเป็น กระแสหลัก ในการแสดงออกทางการเมืองบนโลกออนไลน์ของพวกเขาไม่ได้เป็นเพียง การต่อสู้ในฐานะปัจเจกชนหนึ่งคน แต่เทคโนโลยียังช่วยทำให้รู้ (อนุชิต ไกรวิจิตร, 2563)

จากเหตุการณ์ที่ยกตัวอย่างดังกล่าว ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องดีที่มีบางพรรคยอมรับ ฟังเสียงสะท้อนจากการเมืองภาคประชาชน จะเห็นได้ว่าเสียงประชาชนในโลกออนไลน์ก็มี ส่วนสำคัญกับกระแส จนนำมาซึ่งคะแนนเสียงที่ถล่มทลาย สิ่งนี้ทำให้คาดหวังถึงการทำงาน การเมืองที่ขับเคลื่อนโดยประชาชนเสียงส่วนใหญ่มากขึ้น เป็นประชาธิปไตยทางตรง

ในรูปแบบการปรึกษาหารือกันได้ ที่มีแนวโน้มเกิดได้จริง คำถามคือในระยะต่อไป ถ้าเสียงประชาชนได้รับการตอบสนองแบบนี้ สถาบันการเมืองอาจจำเป็นต้องปรับตัว เพราะหากไม่ปรับการทำงาน ยังใช้การเมืองแบบเดิม ๆ รวมกลุ่มก้อน หวังแต่ต่อรองกัน ส.ส. ไม่ปรับปรุงคุณภาพการทำงาน สถาบันการเมืองปรับตัวไม่ทันกับการถูกจับตา ถูกตรวจสอบ ก็อาจต้องค่อย ๆ สูญพันธุ์ไปในที่สุด เพราะกระแสการขับเคลื่อนทางการเมืองในปัจจุบันของกลุ่มเยาวชนถือเป็นกลุ่มที่มีกระแสหลักในการขับเคลื่อน และมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการกำหนดทิศทางทางการเมือง ทำให้ในทางทฤษฎีแม้การมีส่วนร่วมทางการเมืองและขับเคลื่อนสังคมของเยาวชนจะเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา แต่ก็นับเป็นความท้าทายของสังคมด้วย เพราะอย่างน้อยที่สุด เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบาง (Vulnerability) มากกว่าผู้ใหญ่ กิจกรรมใด ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้มีส่วนสำคัญในการกำหนด (Shape) ช่วงชีวิตที่เหลืออย่างมีนัยสำคัญ การนิยามเยาวชนโดยใช้การเปลี่ยนผ่านจากภาวะพึ่งพิงไปสู่การเป็นอิสระทำให้กรอบคิดในเรื่องการพัฒนาเยาวชนยืดหยุ่นมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้มองเห็นปัจจัยเชิงโครงสร้างและสถาบันต่างๆ ที่อยู่แวดล้อมเยาวชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดภาวะพึ่งพิงของเยาวชนได้ชัดเจนมากขึ้น มุมมองเช่นนี้ทำให้เห็นในเบื้องต้นว่า เยาวชนที่เติบโตในศตวรรษที่ 20 กับศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เยาวชนในศตวรรษที่ 20 อยู่ภายใต้เงื่อนไขของครอบครัว ชนชั้น เชื้อชาติ เพศสภาพ และกรอบประเพณีที่คับแคบ ล้วนแต่เป็นข้อจำกัดของความเป็นไปได้ในกระบวนการเป็นผู้ใหญ่ (Adulthood) แต่ในสังคมปัจจุบัน สภาพแวดล้อมทางสังคม เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตได้เปิดความเป็นไปได้ให้เยาวชนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตตัวเองได้อย่างกว้างขวางแบบที่ไม่เคยเป็นมาก่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียน อาหารไลฟ์สไตล์ รสนิยม ฯลฯ เยาวชนยุคปัจจุบันจึงมีความคุ้นชินกับความเป็นอิสระ ทว่าก็ยังต้องพึ่งพิงครอบครัวและกลุ่มทางสังคม (Social Group) ในระดับสูง ผลลัพธ์ที่ตามมา คือสภาวะอึดอัดและคับข้องใจกลายเป็นสภาวะร่วมของคนรุ่นใหม่โดยธรรมชาติ (สมคิด พุทธศรี และคณะ, 2563)

ดังนั้น “คนรุ่นใหม่” ในการเมืองไทยหลังการรัฐประหาร ปี 2557 เป็นคำกว้าง ๆ ที่ใช้เรียกกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่ระหว่าง Gen Y และ Gen Z ที่เกิดตั้งแต่ปี 2523 เป็นต้นไป ถือเป็นประชากรที่คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 44.4 ของประชากรทั้งประเทศ โดยคนรุ่นใหม่มีวิถีชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรมความเชื่อ แตกต่างไปจากคนรุ่นก่อนในหลายมิติ ทั้งเรื่องการรักอิสระในการทำงาน ความเป็นปัจเจกภาพสูง ให้ความสำคัญกับสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค มากกว่าขนบธรรมเนียมประเพณีและความมั่นคง เนื่องจากเติบโตขึ้นมาในยุคของการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและยุคโลกาภิวัตน์ที่เศรษฐกิจทุนนิยมเบ่งบาน ในทางการเมืองแล้ว กลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น

ในช่วงที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี 2562 ในจำนวนนี้มีผู้มีสิทธิเลือกตั้งครั้งแรก (First-Time Voters) ถึงร้อยละ 13.74 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด ทั้งนี้ นักวิชาการต่างคาดการณ์ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งกลุ่มนี้จะส่งผลกำหนดต่อทิศทางการเมืองในอนาคต แม้ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ ยกตัวอย่างการเลือกตั้งที่ผ่านมา ซึ่งชี้ว่าการแสดงถึงความพยายามดึงดูดคะแนนเสียงจากคนรุ่นใหม่ มีเพียงพรรคการเมืองอนาคตใหม่ โดยการนำของนายธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ หัวหน้าพรรค และนายปิยบุตร แสงกนกกุล เลขาธิการพรรคเท่านั้นที่สามารถยึดกุมเสียงสนับสนุนได้อย่างเหนียวแน่น จนกระทั่งได้รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อย่างไรก็ตาม ภายหลังการเลือกตั้งสิ้นสุดลง กลุ่มการเมืองต่าง ๆ ยังคงเรียกร้องรณรงค์อย่างต่อเนื่องในนามตัวแทนของคนรุ่นใหม่ เพื่อแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อการเมืองแบบเก่า วิถีปฏิบัติของครูในโรงเรียนที่ใช้อำนาจนิยม ขบถธรรมเนียม และค่านิยมหลายประการที่สังคมไทย

จะเห็นได้ว่า การแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ผ่านสื่อออนไลน์ ผู้ส่งสารไม่สามารถระบุตัวตนได้ ดังนั้น มักพบการแสดงออกความคิดเห็นที่มีความหลากหลายทั้งแง่บวกและแง่ลบ ในลักษณะของ “การใช้คำพูดสร้างความเกลียดชัง ยุยง ส่งเสริม หรือสื่อให้เข้าใจผิด” ไปจนกระทั่งถึงผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ (ณัฐกัญญาณ์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์, 2562) ดังนั้น สิทธิเสรีภาพการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของกลุ่มเยาวชนรุ่นเยาว์ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ แต่จำกัดสิทธิการแสดงออกทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ในเรื่องความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสังคมออนไลน์ (โซเชียลมีเดีย) กับการแสดงออกทางการเมือง

Mille et al. (2016) กล่าวถึง “โซเชียลมีเดีย” ซึ่งประเด็นที่สำคัญ คือ การศึกษาสิ่งที่คนโพสต์และสื่อสารกันผ่านแพลตฟอร์ม (Platform) รวมถึงศึกษาว่าทำไมจึงโพสต์ และผลพวงของการโพสต์เป็นอย่างไร โดยแต่เดิมก่อนที่จะมีเทคโนโลยีเหล่านี้ การสื่อสารแบ่งออกได้เป็นสองทาง คือ การสื่อสารสาธารณะ (Public Communication) ผ่านสื่อหลักอย่างโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โดยที่ผู้สื่อสารไม่สามารถควบคุมได้โดยตรงว่าใครจะเป็นผู้รับสาร แม้ว่าจะสามารถจงใจผ่านสื่อต่าง ๆ ได้ก็ตามในอีกทางหนึ่ง คือ การสื่อสารแบบสนทนาส่วนตัว (Private Communication) ผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ โดยเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคน หรืออาจเรียกว่าได้ว่าเป็นการสื่อสารแบบคู่ (Dyadic Communication) ทำให้การสื่อสารแบบกลุ่มหรือการใช้สื่อกลางเป็นโทรศัพท์ในการปฏิสัมพันธ์กันแบบกลุ่มจึงยังไม่เกิดขึ้น ทว่าอินเทอร์เน็ตเข้ามาเปลี่ยนแปลงสิ่งต่าง ๆ

โดยทำให้การแบ่งขั้วระหว่างการสื่อสารสาธารณะและสื่อสารส่วนตัวเปลี่ยนไป เราสามารถส่งข้อความแบบกลุ่มผ่านกระดานข่าว ห้องแชต และการเขียนบล็อก ซึ่งส่งผลให้ผู้รับสารมีจำนวนมากขึ้นเป็นกลุ่มใหญ่ในขณะเดียวกันเมื่อผู้ให้บริการต่าง ๆ สร้างสรรค์แพลตฟอร์มที่ขยายการส่งข้อความส่วนตัวให้กลายเป็นการส่งข้อความแบบกลุ่มอย่างวอตส์แอปป์ (Whatsapp) หรือวีแชต (Wechat) หรือเครือข่ายสังคมอื่น ๆ ที่ได้รับความนิยมสูงอย่างทวิตเตอร์ (Twitter) และ เฟซบุ๊ก (Facebook) ส่งผลให้ผู้คนสามารถคบค้าสมาคมสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้น สิ่งนี้เรียกว่า สภาวะความเป็นสังคม (Sociality) และการเกิดขึ้นของโซเชียลมีเดีย ทำให้มาตรวัดระดับทางสังคม จากส่วนตัวที่สุดไปถึงเป็นสาธารณะที่สุด สามารถปรับระดับได้ และนี่เอง คือ นิยามความหมายของโซเชียลมีเดียที่ครอบคลุมสื่อรูปแบบใหม่ว่าเป็น สภาวะความเป็นสังคมที่ปรับระดับได้ (Scalable Sociality) ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม ตามทฤษฎีพฤติกรรมรวมหมู่ (Collective Behavior Theory) โดยพฤติกรรมรวมหมู่ หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ทางสังคมที่ไม่ปกติ มีลักษณะไร้โครงสร้างไม่มีแบบแผนที่แน่นอน ไม่ได้อยู่ภายใต้บรรทัดฐานทางสังคม หรือความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีระเบียบแบบแผนไร้เหตุผล ไร้ทิศทาง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ถูกอธิบายว่ามีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรวดเร็วฉับพลัน จนก่อให้เกิดการแสดงออกในลักษณะของความวุ่นวาย (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552)

ความเป็นนิรนามผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)

ความเป็นนิรนามในเน็ต คือ การที่เราไม่ต้องเปิดเผยตัวตน เพศ อายุ หน้าตา การทำงาน ที่อยู่ ภูมิการศึกษา ซึ่งส่งผลให้เรา “ละเลย” ค่านิยมทางสังคม เช่น ความอาวุโสระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก พนักงานกับเจ้านาย คนจนกับคนรวย เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้ผู้คนในสังคมอินเทอร์เน็ตกล้าพูด แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถกเถียง ซึ่งเกิดขึ้นได้บนโลกออนไลน์อย่างเท่าเทียมมากกว่าสังคมนอกจอ ทำให้โลกอินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดสังคมที่มีโอกาสเป็นประชาธิปไตยสูงมากกว่าในสังคมนอกจอหลายเท่า แต่ทั้งนี้ เมื่อสังคมออนไลน์ประกอบด้วยคนจริง ๆ ที่มีชีวิตจิตใจ “พฤติกรรม” และ “ชนบ” ต่าง ๆ ในสังคมออนไลน์จึงถูกกำหนดโดยสังคมภายนอกด้วยเช่นกัน ทำให้แม้จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากแค่ไหนก็ตาม สังคมอินเทอร์เน็ตก็ยังขาดซึ่งสำนึก “พื้นที่สาธารณะ” และ “การเคารพในสิทธิของผู้อื่น” โดยเฉพาะกับสังคมไทยที่มีตัวอย่างการกระทำดังกล่าวมากมาย และการเกิด ปัญหาความขัดแย้งของกลุ่มต่าง ๆ ผนวกกับ “พฤติกรรมหมู่” หรือในทางจิตวิทยาสังคมเรียกว่า การกลายเป็นกลุ่มสุดขั้ว (Group Polarization) กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมที่รวมเอากลุ่มคนที่คิดหรือเชื่ออะไรเหมือน ๆ กัน

มาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันไป จนกลายเป็นความคิดคล้อยตามและสุดซึ้งยิ่งกว่าเดิม (สถณี อาชวานันทกุล, 2558)

ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น การใช้ถ้อยคำรุนแรงการกู่ร้องโกหกใส่ร้ายผู้อื่น ด้วยความสะใจและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะมองไม่เห็นคนหลังจอ และด้วยประเทศไทยไม่เคยมีกฎหมายเกี่ยวกับ ข้อความที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง (Hate Of Speech) และสังคมไทยก็ไม่เคยให้ค่านิยมกับเรื่องดังกล่าว ทำให้มาตรการทางสังคม (Social Sanction) จึงมีความแตกต่างกัน เช่น ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มการเมืองต่าง ๆ จนนำไปสู่การประท้วงบนท้องถนน และก่อให้เกิดการสลายการชุมนุมโดยภาครัฐที่รุนแรงหลายครั้ง ผนวกกับการเกิดรัฐประหาร 2 ครั้งในปี พ.ศ. 2549 และ 2557 จนส่งผลให้ระดับความเป็นประชาธิปไตยของประเทศไทยตกต่ำลงอย่างมาก พร้อม ๆ กับการเข้ามามีบทบาทของเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ส่งผลให้มีการเปิดพื้นที่ในการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมขึ้นใหม่ในโลกอินเทอร์เน็ต ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ การใช้เทคโนโลยีสำหรับการเมืองไม่ใช่เรื่องใหม่ปรากฏพร้อม ๆ กับการเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต นั่นเอง เช่นเดียวกับตะวันตกในยุคที่ทำให้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือทางการเมืองแผ่ขยายเป็นที่นิยมคือ ในปี 2008 โดยบารัค โอบามา (Barack Obama) ที่เกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมการหาเสียงเลือกตั้งแบบใหม่โดยใช้โซเชียลมีเดีย ในช่วงนั้นกำลังอยู่ในช่วงของการเลือกตั้งในสหรัฐอเมริกา โอบามาได้พลิกโฉมการหาเสียงเลือกตั้งแนวใหม่ในรูปแบบของการสร้างเครือข่ายทางโซเชียลมีเดีย และยังเกิดปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมผ่านโซเชียลมีเดียที่มีลักษณะเฉพาะของการเคลื่อนไหวทางสังคม มีการระดมพลังหมู่คนรากหญ้า ใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างฐานเสียง และประชาสัมพันธ์ผู้สมัครโดยไม่ต้องผ่านองค์กรหาเสียงที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการหรือพรรคการเมือง ทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองรูปแบบใหม่ และเกิดเป็นไอดอลสำหรับการเลือกตั้งและการออกแบบกลยุทธ์ทางการเมืองในประเทศต่าง ๆ จากการใช้แคมเปญออนไลน์

ถึงแม้ว่าเยาวชน ซึ่งเป็นนักกิจกรรมทางการเมืองเริ่มมีความตื่นตัวทางการเมืองและเริ่มมีปฏิบัติการตอบโต้คณะรัฐประหารผ่านการเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์ คนหนุ่มสาวจำนวนหลายแสนคน กลายเป็นนักรบออนไลน์ เริ่มเห็นการเคลื่อนไหวตัวของการเมืองคนรุ่นใหม่จากการประท้วงและโลกออนไลน์สู่การเมืองเลือกตั้งและพรรคการเมือง ทำให้พรรคการเมืองหลาย ๆ พรรคหันมาใช้วิธีการสื่อสารสาธารณะในพื้นที่โซเชียลมีเดียมากขึ้น ทั้งเพื่อแสดงออกถึงจุดยืนของตนเองหรือแจ้งข่าวสารไปยังพื้นที่สาธารณะบนแพลตฟอร์มต่างๆ การใช้โซเชียลมีเดียของนักการเมืองเป็นไปเพื่อสร้างช่องทางในการสนทนาสื่อสารโดยตรงระหว่างนักการเมือง ผู้หาเสียงในช่วงเลือกตั้งกับกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมืองที่ใช้โซเชียลมีเดีย รวมถึงบุคคลทั่วไปก็สามารถติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านทาง

แพลตฟอร์มได้ด้วย ทำให้สามารถตอบสนองต่อเหตุการณ์หรือประเด็นทางการเมืองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง โดยเฟซบุ๊กทวิตเตอร์ ติดต่อนักการเมือง แพลตฟอร์มที่นักการเมืองใช้งานมากที่สุด นอกจากเป็นช่องทางในการติดต่อกับกลุ่มผู้สนับสนุนทางการเมืองเป็นหลักแล้ว โซเชียลมีเดียยังมีความสำคัญในการเป็นเครื่องมือในการหาเสียงที่มีต้นทุนต่ำ แต่สามารถสื่อสารสาธารณะในวงกว้างในห้วงเวลาที่พลเมืองสามารถเข้าถึงโซเชียลมีเดียได้ทุกหย่อมหญ้า ถึงยังงี้ก็พบว่า โซเชียลมีเดีย นั้น เมื่อมาอยู่กับนักการเมืองก็เปรียบเหมือน ดาบสองคม แม้การใช้โซเชียลคือ ช่องทางที่สร้างประโยชน์มหาศาลต่อตัวนักการเมือง แต่ก็มีความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อนักการเมืองหากมองในเชิงกลยุทธ์ ที่ความผิดพลาดนิดเดียวอาจพ่ายแพ้พลิกแพลงได้ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม โซเชียลมีเดีย คืออาวุธหนึ่งสำหรับการเผด็จศึกชนะทางการเมือง จุดแข็งของสื่อออนไลน์ (Momentumreport, 2023)

1. การเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ชม ผู้ฟังย้ายจากสื่อหลักออฟไลน์ไปยังสื่อออนไลน์ที่ประชาชนสามารถรับข่าวสาร บริโภคข้อมูลจากหน้าฟีดโซเชียลมีเดียแบบเรียลไทม์ โดยการออนไลน์ทำให้แพลตฟอร์มสามารถตอบสนองต่อผู้ใช้งานได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง ขณะที่นักการเมืองก็สามารถสร้างอัตลักษณ์ทางการเมืองในพื้นที่แห่งใหม่ ทำให้ค่อย ๆ เบนความสนใจของผู้คนจากสื่อดั้งเดิมได้ รวมถึงความพิเศษของการสนทนาโต้ตอบอย่างการ Live สดบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ยึดโยงผู้คนและพาผู้ใช้งานที่เข้าร่วมใน Live ไปยังสถานที่และเวลาเดียวกันพร้อมกันได้จำนวนมาก ซึ่งเป็นจุดที่สื่อหลักออฟไลน์ไม่สามารถทำได้ ทั้งรูปแบบการนำเสนอของสื่อหลักออฟไลน์ที่มีการเจาะเนและเลือกเนื้อหาที่มีการคัดกรองมาแล้วก่อนนำเสนอ ขาดเสน่ห์ของการสนทนาโต้ตอบ รวมถึงความตรงไปตรงมาของเนื้อหาบางเรื่องที่สื่อดั้งเดิมไม่กล่าวถึง แต่โซเชียลมีเดียอาจเป็นช่องทางในการสื่อสารนั้น

2. การเกิดปรากฏการณ์โลกคู่ขนาน ที่ได้เปลี่ยนแปลงภาพจำวิธีการสำหรับการสื่อสารทางการเมือง ทวิตเตอร์ หรือ X สามารถแทรกซึมการเมืองให้กลายเป็นเรื่องของชีวิตประจำวัน ผู้ใช้งานที่ต้องแยกแยะระหว่าง ข้อมูลจริง ข้อมูลที่บิดเบือน ข้อมูลที่ผิดข้อเท็จจริงทางเลือก และข่าวปลอม แต่ขณะเดียวกันก็เป็นโลกอีกมิติที่สร้างสีสันทางการเมือง มอบความบันเทิงและสร้างความสนใจการเมืองสำหรับกลุ่มคนอายุน้อย รวมถึงเป็นการสร้างวัฒนธรรมคำศัพท์ทางการเมืองที่น่าจดจำและยึดโยงผู้คนภายใต้แฮชแท็กต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม

3. การหายไปของสำนักข่าวท้องถิ่นและการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ข่าวออนไลน์ ทำให้เนื้อหาในโซเชียลกลายเป็นแหล่งข้อมูลหลักที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่สำหรับวิธีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของผู้คน เนื่องจากผู้คนจำนวนมากขึ้นหันไปหาแหล่งข้อมูลดิจิทัลมากกว่าสื่อข่าวสารออฟไลน์ทางโทรทัศน์หรือวิทยุ

ดังนั้น ในทางการเมือง ความสำคัญอย่างหนึ่งของโซเชียลมีเดีย คือ การเปิดพื้นที่ทางการเมืองทำให้ประชาชนมีการแสดงออกทางการเมือง เนื่องจากสามารถเข้าถึงพื้นที่ในการแสดงออกของตนได้มากขึ้น แต่กระนั้นเสรีภาพในการแสดงออกควรมีข้อจำกัดหรือไม่อย่างไร

การแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

ด้วยปรากฏการณ์การเมืองไทยหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี 2560 นอกจากการเลือกตั้งแล้ว ได้เห็นบทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ นั่นคือ การเปิดตัวของพรรคอนาคตใหม่ที่เสนอตัวเป็นตัวแทนคนรุ่นใหม่ และการแสดงบทบาทปรากฏในสื่อกระแสหลักหลาย ทั้งการแสดงความคิดความเห็นต่อพรรคการเมือง นักการเมือง นโยบายหาเสียงของพรรคการเมือง และรวมถึงระบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบกับปี 2561 พรรคอนาคตใหม่ นักการเมืองหน้าใหม่จากหลากหลายวงการมารวมตัวกัน ความโดดเด่นของอนาคตใหม่ คือ การใช้โซเชียลมีเดียเป็นกลไกหลักในการสื่อสารสร้างฐานเสียง ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่คนรุ่นใหม่นิยมใช้ ต่อมากลุ่มคนเหล่านี้ได้กลายเป็นกำลังสำคัญของการชุมนุมในปี 2563 ความนิยมของคนรุ่นใหม่เกิดขึ้นจากการนำเสนอนโยบาย เนื้อหาทางการเมืองหลากหลาย ประเด็น และความเป็นไปได้แบบใหม่ที่สร้างความหวังให้แก่พวกเขา

หลังผ่านการเลือกตั้ง 2562 พรรคอนาคตใหม่ได้ที่นั่งในสภา 81 ที่นั่ง ธนาธร ต้องเผชิญวิบากกรรมตั้งแต่วันแรก เมื่อเขาไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้จากกรณีหุ้นสื่อและเป็นเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญตัดสินสิทธิ ส.ส.ในเดือนพฤศจิกายน 2562 อนาคตของพรรคก็ไม่สู้ดีนักเนื่องจากมีการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยเรื่องเงินกู้ที่เขาปล่อยกู้ให้แก่พรรคเป็นเงิน 191.2 ล้านบาทในเดือนธันวาคม 2562 ท่ามกลางข่าวเร่ร่อนพิจารณายุบพรรคอนาคตใหม่จากกรณีดังกล่าว ธนาธรประกาศจัดแฟลชม็อบ #ไม่ถอยไม่ทน ที่สกายวอล์กปทุมวันในช่วงเวลานี้ มีผู้เข้าร่วมเต็มพื้นที่สกายวอล์ก นั่นถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับการชุมนุมทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะที่นับตั้งแต่การรัฐประหารไม่เคยมีครั้งใดที่มีผู้เข้าร่วมมากเช่นนี้ จำนวนผู้เข้าร่วมเป็นหนึ่งในมาตรวัดความสำเร็จของแฟลชม็อบ และสื่อต่อสังคมให้เห็นถึงกำลังสนับสนุนของพรรคอนาคตใหม่ (ilaw, 2022) ด้วยการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เริ่มจากความโกรธไร้ข้อเสนอมารัฐบาล จากนั้นจึงเริ่มพัฒนาข้อเสนอต่อสังคม เช่น การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ การให้รัฐบาลหยุดคุกคามประชาชน และต่อยอดข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับการเกณฑ์ทหารอย่างการปฏิรูปกองทัพมานำเสนอในพื้นที่ชุมนุมขึ้น จากสถานการณ์ชี้ให้เห็นว่า เยาวชนจำนวนมากยังมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ โดยร้อยละ 67.5 เคยแสดงความรู้สึก แสดงความเห็น หรือแชร์

โพสต์เกี่ยวกับการเมือง และร้อยละ 35.5 เคยเขียนโพสต์เกี่ยวกับการเมืองด้วยตนเอง ในแพลตฟอร์มทวิตเตอร์ (Twitter) 4 ใน 10 แฮชแท็ก (Hashtag) ที่ถูกทวิต (Tweet) มากที่สุดในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมาเป็นหัวข้อเกี่ยวกับการชุมนุมทางการเมืองในเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม 2021 โดยถูกทวิตรวมกันราว 28.2 ล้านครั้ง ด้วย เยาวชนที่เคลื่อนไหว ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เหล่านี้ยังมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นในโลกจริงด้วย โดยเยาวชนที่เคยเขียนโพสต์เกี่ยวกับการเมืองด้วยตนเองร้อยละ 95.8 เคยมีส่วนร่วม ในรูปแบบอื่น เป็นสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยเขียนโพสต์ (ร้อยละ 58.4) ร้อยละ 37.4 โดยนัยนี้ พลังการมีส่วนร่วมของเยาวชนในโลกออนไลน์ จึงสามารถเป็นพลังที่นำไปสู่การ ปฏิบัติในโลกจริง จากข่าวที่สื่อออกมาในรูปแบบต่าง ๆ และที่ผ่านมาในกิจกรรมทาง การเมือง ก็มีหลากหลายกลุ่ม และเหตุการณ์ทางการเมือง ที่ชัดเจนในการแสดงออกมา ที่สุด นับตั้งแต่ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคอนาคตใหม่ ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของหน้า ประวัติศาสตร์การเมืองของไทย ที่ทำให้บรรดากลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่ออกมาแสดงออกทาง การเมืองผ่านการชุมนุมเรียกร้องประชาธิปไตยและการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง ดังนี้ (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2564)

กลุ่มนักเรียนเลว เรียกร้องประเด็นปัญหาในระบบการศึกษา และสิทธิเด็ก และเยาวชน ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา

กลุ่มทะลุแก๊ส เรียกร้องประเด็นปัญหาปากท้อง การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่ รัฐ และการขับไล่รัฐบาล ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นเด็กและเยาวชนในครัวเรือนรายได้ต่ำที่หลุดจากระบบการศึกษาและการจ้างงาน

กลุ่มทะลุฟ้า เรียกร้องประเด็นหลากหลาย ครอบคลุมทั้งประชาธิปไตย การพัฒนา สิ่งแวดล้อม และการขับไล่รัฐบาล

กลุ่มเยาวชนปลดแอก และกลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม เรียกร้อง ประเด็นปัญหาประชาธิปไตยและมุ่งขับไล่รัฐบาลเป็นหลัก ผู้ชุมนุมกลุ่มหลักเป็นนิสิต นักศึกษาและคนรุ่นใหม่

กลุ่มทะลุวัง เน้นสอบถามความเห็นสาธารณะเกี่ยวกับปัญหาประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันพระมหากษัตริย์

นักศึกษาและประชาชน จัดชุมนุมที่ลานสกายวอล์ก หน้าหอศิลปวัฒนธรรมแห่ง กรุงเทพา เพื่อทวงความเป็นธรรมให้กับนายวันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ ท่ามกลางกระแส “Saveวันเฉลิม”

กลุ่มนักเรียน นิสิตนักศึกษาและประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม #วิ่งกันนะแอมทาโร่ พากันวิ่งวนรอบอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พร้อมกับร้องเพลงที่ดัดแปลงมาจากเพลงประกอบ

การตูนญี่ปุ่น “แฮมทาโร่” เพื่อล้อเลียนรัฐบาลและ ส.ส. เนื้อเพลงท่อนหนึ่งร้องว่า “วีนะวีนะแฮมทาโร่...ของอร่อยที่สุด ก็คือ ภาษีประชาชน”

กลุ่มมหานครเพื่อประชาธิปไตย และมอเกษตร จัดชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในอิม แอร์รี พोटเตอร์ ไม่ให้เสกคาถา ปกป้องประชาธิปไตย

จะเห็นได้ว่า กลุ่มเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ เยาวชน นักเรียน นักศึกษา แทบทั้งสิ้น ด้วยการชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสะท้อนว่าเด็กและเยาวชนขาดช่องทางการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและนโยบายสาธารณะที่เป็นทางการและความหมาย โดยเยาวชนไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งเป็นผู้กำหนดนโยบายเอง อีกทั้งเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ยังไม่มีสิทธิเลือกตั้ง เข้าชื่อต่อรัฐสภาและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมทางตรงด้วยวิธีอื่น เมื่อประกอบกับการที่เยาวชนมีทรัพยากรทางการเมืองน้อย จึงสามารถมีอิทธิพลต่อกระบวนการนโยบายได้จำกัดมากเลยเกิดการเคลื่อนไหว ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำให้ทั่วโลกได้รับรู้สิ่งที่เขาต้องการ จากความไม่พึงพอใจของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อการเมืองของคนรุ่นก่อน รวมถึงการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของนักเรียนในโรงเรียนและสถานศึกษาหลายจังหวัดด้วยกิจกรรมผูกโบว์ขาวด้านเผด็จการ และชู 3 นิ้วขณะเคารพธงชาติ ที่สื่อให้เห็นถึงคนรุ่นใหม่ใช้เป็นจุดร่วมกันในการแสดงออก สะท้อนถึงการมีความคิดเห็นที่ตรงกัน

สรุป

ในช่วงที่ผ่านมา เด็กและเยาวชนมีความสนใจและวิพากษ์ปัญหาในสังคมมากขึ้น ทั้งประเด็นใกล้ตัวอย่างการปิดกั้นทางความคิดและการละเมิดสิทธิในสถานศึกษาและประเด็นทางสังคมและการเมืองระดับมหภาค เช่น โครงสร้างและวัฒนธรรมทางสังคมแบบมีลำดับชั้น ความเหลื่อมล้ำ และระบอบการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุนี้ เด็กและเยาวชนมหาศาลจึงออกมามีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลง เยาวชนจึงถือว่่านับว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทางการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ มีความอยากเห็น และมีความสนใจใคร่รู้ในกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากเป็นวัยที่อยู่ในขั้นของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้ประชาชนไทยทุกคนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เป็นเจ้าของสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญที่บัญญัติรับรองไว้ดังนั้น เยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ในฐานะที่เป็นวัยเริ่มต้นแห่งการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาทางการเมือง เพราะหากประชาชนในวัยนี้ให้ความสนใจ และใส่ใจต่อกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่ช่วงอายุน้อย ๆ การพัฒนาทางการเมือง โดยใช้สื่อออนไลน์อินเทอร์เน็ตในฐานะ

เครื่องมือที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบประชาธิปไตยในสังคม กลับกลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือของภาครัฐที่ใช้กดขี่และบังคับภายใต้ผลประโยชน์ของชนชั้นนำทางการเมือง ขณะเดียวกัน พบว่า การแสดงออกหลากหลายกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเยาวชนที่เป็นข้อพิสูจน์อย่างชัดเจนถึงความตระหนักรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและส่งผลกระทบต่อตนเองในอนาคต ทว่า ด้วยมุมมองแบบเดิมกลับกลายเป็นกรอบจำกัดของหลายฝ่ายในการทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น หลายกรณีแทนที่จะได้รับการส่งเสริมให้ก้าวหน้า แต่กลับถูกตัดสินตีตราว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ทำลาย ไปจนถึงเป็นภัยคุกคามต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม เยาวชนจำนวนหนึ่งจึงต้องเผชิญกับการลงโทษอาผิด จึงมีแนวโน้มเป็นอย่างสูงที่เยาวชนคนรุ่นใหม่ จะหันมาปฏิบัติการนอกระบบโครงสร้างทางการเมืองที่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น จากการแสดงออกในหลาย ๆ เรื่องที่ผ่านมา แต่เป็นเครื่องยืนยันถึงการที่ทุกกลุ่มมีการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมการเมือง ขณะเดียวกันก็เป็นการเรียนรู้ท่ามกลางบริบททางสังคมที่เปิดกว้างด้วยเทคโนโลยีสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมให้เยาวชนเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะให้คุณค่ากับอุดมการณ์สากลด้านสิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ประชาธิปไตย และความเท่าเทียมทางสังคม บนเส้นทางการแสวงหารูปแบบใหม่ของการมีส่วนร่วมของการแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มเยาวชนคนรุ่นใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล และธนาพงศ์ เก่งไพบูลย์. (2564). *การก่อตัว พัฒนาการ และพลวัต การชุมนุมบริเวณแยกดินแดงช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564*. สืบค้น 2 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/JSJeM>
- กุลทิพย์ ศาสตรระจุ. (2566). *‘ก้าวไกล’ พัง voter พลิกวิกฤต กัดดันพรรคอื่นปรับตัว รับการเมืองยุคใหม่*. สืบค้น 3 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/6kLeT>
- ณัฐกาญจน์ ศุภรัตน์เมธี และนุชประภา โมกข์ศาสตร์. (2562). *การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของเยาวชนเพื่อการเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ไทย พีบีเอส. (2567). *สำนักงานสถิติฯ เผย คนไทยใช้อินเทอร์เน็ต 59.2 ล้านคน มือถือ 62.9 ล้านคน*. สืบค้น 7 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/LUi16>
- นาถญา ตรีปัญญาศีล. (2548). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย*. สืบค้น 7 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/TNYQh>
- ประภาส ปันตบแต่ง. (2552). *กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิไฮนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้.

- สมคิด พุทธศรี และคณะ. (2563). *Youth Manifesto: นโยบายเยาวชนใหม่เพื่อการเมืองของคนหนุ่มสาว*. สืบค้น 7 มกราคม 2569, จาก <https://shorturl.asia/4PHWI>
- สฤณี อาชวานันทกุล. (2558). *Digital future: อนาคตเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมใหม่ในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.
- อนุชิต ไกรวิจิตร. (2563). *กะเทาะความคิด ‘คนรุ่นใหม่’ พวกเขาต้องการอะไร? เมื่อตัดสินใจแสดงพลังทางการเมือง*. สืบค้น 7 มกราคม 2569, จาก <https://thestandard.co/new-generation-perspective-break-down/>
- Amnesty International Thailand. (2022). *Into a New World, With the Power of Youth*. Retrieved January 20, 2026, from <https://shorturl.asia/SLBv3>
- ilaw. (2022). *The 2020 Rally at a Glance of Change: Where Power Comes From How Has It Developed, What Have We Encountered?*. Retrieved January 20, 2026, from <https://www.ilaw.or.th/articles/10090>
- Mille, D. et al. (2016). Why We Post - Taking Anthropology to the World. *Anthropology News*, 57(9), e44-e47.
- Momentum. (2023). *On the Political Space: Politicians And Social Media. ?*. Retrieved January 20, 2026, from <https://themomentum.co/ruleoflaw-polician-with-newmedia/>